

Spis treści

Wstęp	5
--------------	---

Literatura jako wyraz społeczeństwa. — Literatura jako część ogólnego procesu historycznego. — Wpływ ustroju kolonialnego na kształtowanie się literatury w Brazylii. — Skutki izolacji kolonialnej. — Reguły literackie i rutyna. — Sztuka i estetyka. — Transplantacja kultury. — Perspektywy rozwoju literatury narodowej.

Literatura okresu kolonialnego

Początki Brazylii	31
--------------------------	----

Świt epoki nowożytnej — Starszeństwo narodowe Portugalii. — Merkantylnizm i odkrycia. — Faktorie w Brazylii. — Kolonizacja i jej charakter. — Absolutna przewaga właścicieli ziemskich i posiadaczy niewolników. — Kapitał handlowy.

Struktura społeczeństwa kolonialnego	42
---	----

Powstanie klasy kolonizatorów. — Pozory luksusu i kultury. — Rozproszenie i izolacja. — Rola jezuitów. — Katecheza i szkolnictwo. — Ambona. — Dworactwo. — Kultura jezuicka i jej wpływ.

Pierwociny literackie	60
------------------------------	----

Charakter szkolnictwa jezuickiego. — Teatr jezuicki. — Misteria. — Humanizm jezuicki. — Rola szkół. — Wczesne utwory literackie. — Anchieta. — Gregório de Matos.

Rozwój kolonii. Księża i literaci	76
--	----

Rozwój kopalnictwa. — Zaczątki życia miejskiego i komunikacji wewnętrznej. — Sprzeczność interesów właścicieli ziemskich z interesami metropolii. — Arkadyzm. — Akademie. — Poezja. — Gonzaga.

— *Listy chilijskie*. — Piśmiennictwo przejawem klasowości. — Proces autonomii. — Hipólito da Costa.

Okres końcowy kolonializmu politycznego 100

Konsekwencje rewolucji przemysłowej. — Upadek systemu monopolistycznego i związane z nim przemiany społeczne. — Oświata. — Literaci i duchowni jako politycy. — Wpływy zewnętrzne. — Rozwój aparatu państwowego. — Sytuacja w kraju po uzyskaniu autonomii. — Wykształcenie znamię przynależności do wyższej klasy społecznej.

Obszarnicy u władzy 119

Życie miejskie. — Dom. — Rola Kobiety. — Szkolnictwo świeckie i zakonne. — Wolny handel. — Pozycja inteligencji. — Rzeczywistość polityczna a formuły polityczne. — Wzorce literackie.

Kształtowanie się literatury narodowej

Początki romantyzmu 139

Romantyzm a burżuazja. — Główne cechy estetyki romantycznej. — Wydarzenia historyczne i warunki społeczne. — Rola teatru. — Literatura zdobywa masy.

Podstawy romantyzmu brazylijskiego 148

Rewolucja przemysłowa a sprawa autonomii. — Struktura społeczeństwa w fazie autonomii. — Wykształcenie jako przywilej wyższej klasy społecznej. — Życie miejskie, rodzina i małżeństwo. — Działalność polityczna. — Transplantacja romantyzmu. — Nowi czytelnicy: kobiety i studenci. — Poezja romantyczna. — Powieść romantyczna. — Początki indianizmu.

Indianizm 181

Indianie i Murzyni w okresie kolonizacji. — Postać Indianina w opowiadaniach podróżników. — Przyczyny idealizacji Indianina.

Indianizm a społeczeństwo brazylijskie 193

Odrębność Indian. — Indianie jako wrogowie Portugalii. — Nativizm a indianizm. — Indianizm w powieści: José de Alencar. — Indianizm w poezji: Gonçalves Dias. — Kres indianizmu.

Poezja romantyczna 205

„Magistrzy” i „literaci”. — Cechy charakterystyczne romantyzmu

brazylijskiego. — Płytkość i wykształcenie „na pokaz” — Poezja rodzajem szlachetnym. — Od Casimiro de Abreu do Castro Alvesa.

Proza romantyczna. Sertanizm 218

Literatura zdobywa czytelników. — Teatr i felieton. — Drukarnia i książka. — Broszura, pamflet i paszkwil. — Próba definicji narodu: Bernardo Guimarães, Távora i Taunay. — Krytyka polityczna i krytyka literacka. — Współistnienie pospolitości z romantyzmem. — Twórczy wysiłek szkoły romantycznej.

Schylek romantyzmu 227

Przeobrażenia społeczno-polityczne w 2-giej połowie XIX wieku. — Rozwój życia miejskiego i klasy średniej. — Przemiany w życiu intelektualnym. — Środki przekazu kultury. — Tradycyjne tematy literackie. — Ewolucjonizm i pozytywizm. — Wpływ francuski.

Reakcja przeciw romantyzmowi. Krytyka 237

Szkola z Recife. — Tobias Barreto i jego rola. — Pojęcie prawa obrazem zmian zachodzących w społeczeństwie. — Wpływ nowych ideologii na myśl brazylijską. — Sílvio Romero, jego rola w krytyce i w historii idei. Araripe Júnior i krytyka naturalizmu. — Przemiany w prawodawstwie. — Krytyka społeczna i krytyka historyczna.

Okres naturalizmu 249

Naturalizm jako przejaw upadku sztuki. — Społeczne pochodzenie naturalizmu. — Fałszywa transpozycja rzeczywistości. — Zniekształcenia naturalizmu w Brazylii. — Naturalizm a regionalizm. — Ortodoksyjne adaptacje i rozwiązania. — Indywidualizm, izolacja i zainteresowanie patologią. — Aluísio Azevedo i powieść naturalistyczna. — Epizodyczność naturalizmu brazylijskiego.

Regionalizm 264

Wpływ naturalizmu na literaturę regionalną. — Rola środowiska fizycznego; rosnące znaczenie przyrody. — Regionalizm i gwara. — Regionalizm a proza parnasyjska. — Simões Lopes Neto. — Afonso Arinos. — Regionalizm pamfletu: Monteiro Lobato i Jeca Tatu.

Przemiany w końcu stulecia 281

Wielkie problemy polityczne i nowa struktura społeczna. — Klasa średnia i awans inteligencji. — Walki polityczne. — Kierownictwo

Akademii i jej formy organizacyjne. — Rola teatru, prasy i parlamentu. — Pierwsze sygnały kultury narodowej.

Zagadnienia formy 289

Doskonałość wyrazu artystycznego ideałem twórcy. — Język a literatura. — Dziedzictwo romantyzmu w parnasizmie i w symbolizmie. — Liryka parnasyjska. — Reakcja w zakresie formy i treści. — Główni przedstawiciele parnasizmu i symbolizmu.

Transplantacja kultury 301

Transplantacja kultury a system kolonialny. — Problem transplantacji po uzyskaniu autonomii. — Ideologia kolonializmu. — Koniec transplantacji.

Interpretacje Brazylii 315

Próba interpretacji narodu a uwarunkowanie historyczne. — Walka nowego ze starem. — Interpretacja historyczna: Nabuco. — Interpretacja społeczna: Euclides da Cunha. — Wyraz interpretacji w powieści: Machado de Assis. — W krytyce literackiej: José Veríssimo. — Od Raula Pompéia do Limy Barreto.

Literatura narodowa

Modernizm 331

Zanik elementów kolonialnych w życiu Brazylii. — Awans klasy średniej. — Rozwój przemysłu, prasy i książki. — Przyczyny powstania modernizmu w Brazylii. — Modernizm jako burzyciel ustalonego porządku. — Kaprysy i osiągnięcia modernizmu. — Tematyka i język literacki. — Rewolucja roku 1930. — Od regionalizmu do spraw ogólnonarodowych.

Skorowidz osobowy 342

Skorowidz tytułów 347

